

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อนำแนวคิดต่าง ๆ มาเสริมสร้างความเข้าใจ เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา และเสนอแนะแนวทางการบริหารและการออกแบบสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดที่เหมาะสม ดังหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสุนัขจรจัด
- 2.2 สถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด
 - 2.2.1 ความหมายของสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด
- 2.3 แนวคิดทางด้านพฤติกรรมสุนัข
 - 2.3.1 แนวคิดทางด้านพฤติกรรมของสุนัข
 - 2.3.2 ทฤษฎีสิ่งเร้าที่มีผลต่อการตอบสนอง (Stimulus – Response Theory)
 - 2.3.3 แนวคิดการมีอาณาเขตครอบครองของสัตว์
 - 2.3.4 ทฤษฎีพฤติกรรมการเรียนรู้ และการรับรู้
- 2.4 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบลักษณะทางกายภาพ
 - 2.4.1 แนวคิดการออกแบบลักษณะทางกายภาพสถานที่เลี้ยงสุนัข
 - 2.4.2 แนวคิดการออกแบบลักษณะทางกายภาพสถานพยาบาลสัตว์
- 2.5 ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพ
 - 2.4.1 ความหมายของระบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพ
 - 2.4.2 แนวคิดการทำงานของระบบบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพ
 - 2.4.3 แนวคิดการปฏิสัมพันธ์ของคน งาน และอาคาร
 - 2.4.4 แนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพด้านอาคารสถานที่
- 2.6 งานวิจัยและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสุนัขจรจัด

จากเอกสาร โครงการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด ปีงบประมาณ 2544 กองสัตวแพทย์ สาธารณสุข สำนักอนามัย ได้ให้ความหมายของสุนัขเป็น 3 ประเภท ดังนี้

สุนัขมีเจ้าของ หมายถึง สุนัขที่เจ้าของเลี้ยงไว้ในบ้าน หรือเพื่อการค้า

สุนัขกึ่งจรจัด หมายถึง สุนัขที่ไม่มีเจ้าของ อาศัยอยู่นอกบ้าน โดยมีผู้ให้อาหารและคนเลี้ยงสามารถจับมาให้เจ้าหน้าที่ทำหมัน ฉีดยาคุมกำเนิด และฉีดวัคซีนได้

สุนัขจรจัด หมายถึง สุนัขที่ไม่มีเจ้าของ อาศัยอยู่นอกบ้านและไม่มีผู้ให้อาหาร สุนัขจะหาเศษอาหารกินเอง ไม่ก่อเหตุหรือก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญให้แก่ประชาชน ซึ่งสุนัขกลุ่มนี้ ก่อให้เกิดปัญหาโรคพิษสุนัขบ้าได้ง่าย

2.2 แนวคิดสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด

2.2.1 ความหมายของสถานสงเคราะห์สัตว์จรจัด

สถานสงเคราะห์ หมายถึง สถานที่ที่ให้การอุปการะเลี้ยงดู ป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาผู้รับบริการที่ขาดโอกาสทางสังคม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามอัธยาศัย โดยพิจารณาจากความหมายของคำว่า สถานสงเคราะห์ (Institution) ที่ Mayer et. Al ได้ให้ความหมายไว้ว่า “เป็นอาคารที่สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยและให้การดูแลแก่ผู้รับบริการสงเคราะห์ (อย่างน้อยจำนวน 15 คน หรือ มากกว่านั้น) ซึ่งไม่อาจอยู่กับครอบครัวของผู้รับบริการสงเคราะห์ได้ อาคารเหล่านี้อาจอยู่ในเขตชุมชนหรือไม่ก็ได้ (Kadushin, 1980, p. 465)

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ระบุว่า คำว่า “สถานสงเคราะห์” หมายถึง “สถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดู ซึ่งควรได้รับการสงเคราะห์” (ปฐมสารภรณ์ บุษปธำรง, 2533, น. 28)

สถานสงเคราะห์เป็นรูปแบบของการควบคุมผู้รับบริการสงเคราะห์ให้มีปฏิสัมพันธ์ภายในนั้น ซึ่งประกอบด้วยคน 5 ประเภท คือ

1. สำหรับผู้รับบริการสงเคราะห์ที่ไร้ความสามารถและไม่มีอันตราย
2. สำหรับผู้รับบริการสงเคราะห์ที่พิเศษ เช่น โรงพยาบาลโรคจิต
3. สำหรับควบคุมผู้รับบริการสงเคราะห์ที่เป็นอันตรายต่อสังคม
4. สถาบันส่งเสริมอาชีพ

5. สถานการณ์ผู้สมรรถภาพ (Goffman, อ้างถึงใน วัชระ ชำนาญฤทธิ, 2542, น. 32)

ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณารวมกับนิยามของสุนัขจรจัดที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด หมายถึง สถานที่ที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูสุนัขที่ไม่มีเจ้าของ ไม่มีผู้ให้อาหาร ให้ได้รับการดูแลรักษาและเลี้ยงดู เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.3 แนวคิดพฤติกรรมสุนัข

2.3.1. แนวคิดทางด้านพฤติกรรมสุนัข (Dog Behavior)

พฤติกรรมเป็นสิ่งที่ผู้เลี้ยงสังเกตพบได้ง่ายมากที่สุด มีพฤติกรรมหลายอย่างที่ผู้เลี้ยงคิดว่าเป็นปัญหาแต่ในความเป็นจริงเป็นธรรมชาติของสุนัข ซึ่งปัญหาทางพฤติกรรมบางอย่างแก้ไขได้บางอย่างแก้ไขไม่ได้ ขึ้นอยู่กับผู้เลี้ยงและผู้ฝึกถ้ามีการเลี้ยงที่ตีรวมกับการฝึกที่มีคุณภาพก็สามารถแก้ไขปัญหาทางพฤติกรรมสุนัขได้ พฤติกรรมสุนัขสามารถแบ่งพิจารณาได้ดังนี้

1) ความแตกต่างของเพศที่มีผลต่อพฤติกรรมสุนัข

พฤติกรรมของสุนัขมีความแตกต่างกันเมื่อแบ่งสุนัขออกเป็นกลุ่มตามเพศของสุนัข คือ เพศผู้ และเพศเมีย

Hart, B.L. and Hart, L.A. (1985) สิ่งที่มีความแตกต่างกันชัดเจนระหว่างสุนัขเพศผู้และเพศเมีย คือ ความก้าวร้าว พฤติกรรมการทำลายข้าวของ การวิ่งเตลิด การขี้นขี้เพื่อผสมพันธุ์ และการบัสสาวะเพื่อทำเครื่องหมาย ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะลดลงเมื่อสุนัขถูกตอน การทำหมันสามารถลดพฤติกรรมเหล่านี้ลงได้ 50 – 60 เปอร์เซ็นต์

ดังนั้นผู้ที่ต้องการเลี้ยงสุนัขต้องการให้สุนัขมีความก้าวร่วมน้อย อาจทำได้โดยการเลือกเลี้ยงสุนัขเพศเมีย หรือการทำหมันสุนัข

2) พฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร

การติดต่อสื่อสารของสุนัขนั้น เป็นการติดต่อสื่อสารโดยใช้ท่าทาง หรือภาษากาย การสื่อสารโดยใช้เสียง และการสื่อสารโดยใช้กลิ่น เพื่อเป็นการสื่อสารกับพวกเดียวกันเองกับสัตว์อื่น ๆ รวมถึงมนุษย์ ซึ่งคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แบ่งลักษณะของพฤติกรรมการสื่อสารออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การสื่อสารโดยใช้ท่าทาง หรือภาษากาย ประกอบไปด้วยการแสดงออกทางใบหน้า เช่น การแยกเขี้ยว ยิงฟัน การแสดงออกทางลำตัว เช่น การแกว่งหาง
2. การสื่อสารโดยใช้เสียง จะแบ่งเป็น เสียงเห่า เสียงขู่ เสียงหอน และเสียงคราง
3. การสื่อสารโดยใช้กลิ่น กลิ่นที่สร้างขึ้นจะมาจากปัสสาวะและอุจจาระของสุนัข จะบ่งบอกถึงอาณาเขตของสุนัขแต่ละตัว ในเพศเมียยังใช้บ่งบอกถึงสถานะการสืบพันธุ์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549)

ผู้วิจัยได้สรุปพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารของสุนัข ดังตารางที่ 2.1 ซึ่งจะเห็นว่าพฤติกรรมของสุนัขสามารถบ่งบอกหรือสื่อสารถึงนัยบางอย่างของสุนัขที่มีต่อสุนัขตัวอื่นหรือต่อผู้เลี้ยง ดังนั้นการเลี้ยงสุนัขให้ได้ประสิทธิภาพควรที่จะเข้าใจก่อนว่าสุนัขต้องการสื่อสารสิ่งใดต่อผู้เลี้ยง เพื่อประโยชน์ในต่อผู้เลี้ยงและต่อสุนัข

ตารางที่ 2.1

พฤติกรรมการติดต่อสื่อสารของสุนัขและความหมายที่ต้องการสื่อสารของสุนัข

พฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร	ความหมาย
1. การกระดิกหาง	แสดงความรัก และดีใจ
2. การทำหางตั้งขึ้น	สงสัยอะไรบางอย่าง
3. การทำหางจุกตุต	แสดงความกลัว หรือยอมแพ้
4. การเอาจมูกแตะกัน	สุนัขทำความรู้จักกัน เป็นการหยั่งเชิงซึ่งกันและกัน
5. การนอนหงาย	แสดงการยอมแพ้ เพื่อจะได้ไม่ถูกทำร้าย
6. การปัสสาวะ	ประกาศอาณาเขตที่อยู่
7. การเดินวนไปมา	เป็นการจับจองบริเวณ แสดงความเป็นเจ้าถิ่น
8. การเลีย และเคล้าเคลีย	แสดงความรัก และเป็นมิตร
9. การใช้จมูกดมตามพื้น	หาที่ขับถ่าย หรือเพื่อค้นหา
10. การเห่า	แสดงอาการระงัวภัย หรือเป็นเสียงที่ใช้ติดต่อกันในฝูงสุนัข
11. การขู่	ใช้เพื่อการขู่คู่ต่อสู้ แต่อาจพบเสียงขู่ขณะเล่นกันได้
12. การหอน	เป็นเสียงที่ใช้เมื่อสุนัขอยู่รวมฝูงเพื่อกำหนดอาณาเขต บ่งบอกถึงสถานะของฝูง หรือสื่อสารเมื่อถึงฤดูผสมพันธุ์

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

พฤติกรรมที่ติดต่อกับสื่อ	ความหมาย
13. การคราง	ใช้ในขณะที่ยังรู้สึกเครียด หรือเจ็บปวด
14. การทำลายสิ่งของ	เรียกร้องความสนใจ อาจเกิดจากการถูกทอดทิ้ง หรือการแสดงพฤติกรรมเก็บกด
15. การยกขาปัสสาวะ (เฉพาะตัวผู้)	บ่งบอกถึงสถานะทางเพศ ลำดับชั้นทางสังคม และการบอกอาณาเขต
16. การตะกุกตะกัก	เพื่อกลบเสียงขับถ่ายที่ตัวเองถ่ายไว้

ที่มา: จากผู้วิจัย ณ วันที่ 17 กรกฎาคม 2551.

3) พฤติกรรมการกิน

พฤติกรรมการกินของสุนัขเป็นสิ่งที่ผู้เลี้ยงสุนัขควรทำความเข้าใจ โดยเฉพาะผู้ที่เลี้ยงสุนัขจำนวนมาก (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมการกินของสุนัขไว้ว่า เมื่อสุนัขมีการกินอาหารพร้อมกันหลายตัวพบว่า ปริมาณการกินของแต่ละตัวจะเพิ่มขึ้นมากกว่าการกินอาหารเพียงลำพังตัวเดียว โดยเฉพาะสุนัขที่อายุน้อยอาจกินเพิ่มขึ้นถึง 40 – 50 เปอร์เซ็นต์ ในสุนัขที่มีโอกาสเข้าถึงอาหารได้อิสระตลอดวัน พบว่าสุนัขจะกินอาหารปริมาณน้อยแต่บ่อยครั้งขึ้น ในกรณีที่มีอาหารจำกัดจะพบการจัดลำดับทางสังคมขึ้น และสุนัขที่มีสถานะทางสังคมสูงสุดจะมีโอกาสกินอาหารก่อน และในปริมาณมาก และความคุ้นเคยต่อสภาพแวดล้อมเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่มีผลต่อพฤติกรรมการกินของสุนัข สุนัขจะกินได้น้อยลงเมื่อมีการเปลี่ยนไปสู่สิ่งแวดล้อมใหม่ อย่างไรก็ตามพบว่าสุนัขเป็นสัตว์ที่สามารถปรับตัวต่อการเลี้ยงที่เปลี่ยนไปได้ดี โดยจะสามารถปรับตัวได้ภายใน 3 วัน

ดังนั้นสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดหรือผู้ที่เลี้ยงสุนัขจำนวนมากจึงควรให้อาหารสุนัขพร้อมกันหลาย ๆ ขาม หรือใช้รางในการให้อาหารเพื่อให้สุนัขได้เข้าถึงอาหารได้ทุกตัวและลดปัญหาการกัดกันของสุนัขและลดค่าใช้จ่ายในการรักษาสุนัข ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1
รางให้อาหาร

หมายเหตุ: มูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการ ถ่ายภาพ ณ วันที่ 16 กันยายน 2551.

4) พฤติกรรมกรรมการแสดงออกทางด้านอิสระภาพพื้นฐาน 5 ประการ

องค์กรพิทักษ์สัตว์ประเทศอเมริกา แนวคิดทางด้านคุณภาพชีวิตที่ดีความต้องการอิสระภาพพื้นฐานของสัตว์ 5 อย่าง สัตว์ทุกประเภทมีเหมือนกันหมด โดยประเทศนิยมนำมากำหนดเป็นมาตรฐานของฟาร์มต่าง ๆ ว่ามีคุณสมบัติในการเลี้ยงสัตว์หรือไม่ ลักษณะอิสระภาพพื้นฐานมีดังนี้ animalwelfare, 2552

1. อิสระจากความหิวกระหาย คือจัดเตรียมน้ำดื่มที่สะอาด อาหารที่มีประโยชน์ตามความต้องการของสัตว์แต่ละประเภท
2. อิสระจากความไม่สะดวกสบาย จัดให้สัตว์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมรวมถึงที่พัก ที่อยู่อาศัยของสัตว์
3. อิสระจากความเจ็บป่วยและโรคภัย ต่าง ๆ ดูแลไม่ให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บ หรือเป็นโรคภัย ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคที่จำเป็นกับสัตว์แต่ละประเภท หรือหากสัตว์ป่วยให้รีบนำไปรักษาให้สัตว์หายเป็นปกติไม่ให้ติดต่อไปสู่สัตว์ตัวอื่น
4. อิสระต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมได้ตามธรรมชาติ จัดหาให้สัตว์มีพื้นที่ส่วนตัว พื้นที่พอเพียงตามมาตรฐานสำหรับสัตว์แต่ละประเภท เพื่อลดความเครียดในสัตว์และลดการทะเลาะวิวาทที่เกิดจากการล่าเขตแดนกันของสัตว์

5. อีสระจากความกลัวและความเครียด ผู้เลี้ยงมันใจว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ตั้งแต่ข้อ 1 ถึง ข้อ 4 ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของสัตว์

ดังนั้นฟาร์มหรือสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดที่มีคุณภาพควรคำนึงถึงอีสระภาพพื้นฐาน 5 ประการที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเพื่อให้สุนัขที่อยู่อาศัยมีสุขภาพชีวิตที่ดีซึ่งเมื่อสุนัขมีสุขภาพชีวิตที่ดีแล้วนั้น ก็ส่งผลมาที่ผู้ดูแลมีสุขภาพชีวิตที่ดีเช่นกัน นอกจากนี้ยังสามารถดึงดูดให้ผู้ประชาชนนำสุนัขจรจัดไปเลี้ยงอีกทางหนึ่ง

2.3.2. ทฤษฎีสิ่งเร้าที่มีผลต่อการตอบสนอง (Stimulus – Response Theory)

วุฒิชัย จำนงค์ (2521, น. 22 – 24) ได้อธิบายไว้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตมีพื้นฐานอยู่บนการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับปฏิกิริยาโต้ตอบ

สิ่งเร้า คือ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพที่เข้าไปกระตุ้นอวัยวะรับความรู้สึก อย่างเช่น แสงกระตุ้นนัยน์ตา และเสียงกระตุ้นหู เป็นต้น สิ่งเร้าเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้มีกิจกรรมเกิดขึ้น

ปฏิกิริยาโต้ตอบ เกิดจากการกระตุ้นหรือบีบคั้นอันได้จากการเร้าอวัยวะรับความรู้สึก

ในจิตวิทยาการเรียนรู้ แบบสิ่งเร้ากับปฏิกิริยาโต้ตอบได้สร้างขึ้นมาจาก 3 ประการ คือ

1. สถานการณ์ (situation) ซึ่งมีอิทธิพลหรือผลกระทบต่อตัวบุคคล

2. ปฏิกิริยาโต้ตอบ ซึ่งตัวบุคคลแสดงต่อสถานการณ์อันนั้น

3. การสร้างการติดต่อ (connection) ระหว่างสถานการณ์กับปฏิกิริยาโต้ตอบในลักษณะที่ว่า สถานการณ์จะก่อให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบได้ การติดต่อดังนี้เรียกกันว่าเป็นความผูกพันแบบ S – R (S – R bond)

การฝึกสุนัขให้ทำตามคำสั่งนั้นเปรียบเสมือนการกระตุ้นหรือการทำให้เกิดสิ่งเร้าต่อสุนัข เพื่อกระตุ้นให้สุนัขมีปฏิกิริยาโต้ตอบกลับมาหรือการทำตามคำสั่ง โดยผู้วิจัยจะกล่าวในเรื่องของแนวคิดการฝึกสุนัข

2.3.3. แนวคิดการมีอาณาเขตครอบครองของสัตว์

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2541, น. 198 – 200) ได้อธิบายไว้ว่า โดยทั่วไปสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมมักมีอาณาเขตครอบครองที่ชัดเจน สัตว์เหล่านี้ได้แสดงท่าทีที่ชี้ให้เห็นว่า มีอาณาเขตครอบครอง

ของสัตว์แต่ละตัวหรือแต่ละคู่หรือแต่ละกลุ่มโดยการควบคุมยึดครองพื้นที่เฉพาะเพื่อกันไม่ให้สัตว์พวกเดียวกันหรืออื่น ๆ เข้ามาใกล้ ซึ่งหน้าที่หลักของการมีอาณาเขตครอบครองคือ การอยู่รอดและการคงอยู่ของสัตว์ เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการให้อาหารและการสืบพันธุ์ การมีอาณาเขตครอบครองเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการกระจายของสัตว์บนพื้นที่ ๆ มีอาหารอยู่ เพื่อให้เกิดการแบ่งสรรอาหารได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ การได้อาหารและโอกาสในการได้คู่ครองเป็นผลสืบเนื่องจากการมีอาณาเขตครอบครองของตนเอง จึงกล่าวได้ว่า การเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวในสัตว์ไม่ใช่เกิดจากสาเหตุในการแย่งอาหารหรือคู่ครองโดยตรง แต่เป็นเพราะการแก่งแย่งอาณาเขตครอบครอง การมีอาณาเขตครอบครองจึงเป็นกลไกที่ก่อให้เกิดการตอบสนองต่อหน้าที่หลัก ซึ่งได้แก่การได้อาหารและคู่ครอง ส่วนหน้าที่ประกอบที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ หน้าที่ทางสังคมและจิตวิทยา คือการมีอาณาเขตครอบครองย่อมหมายถึงการมีความปลอดภัยมั่นคง มีสถานภาพทางสังคม มีอิทธิพลในเขตครอบครอง เป็นที่แน่นอนว่าสัตว์ที่ดุร้ายแข็งแรงกว่า ย่อมมีอาณาเขตครอบครองที่ใหญ่กว่า และมักจะรุกล้ำเข้าไปในเขตครอบครองของสัตว์ที่อ่อนแอกว่าหรือมีสถานภาพต่ำกว่า หากสัตว์ที่อ่อนแอกว่าหรือมีสถานภาพต่ำกว่า สามารถปกป้องอาณาเขตของตนจากสัตว์ที่แข็งแรงกว่า ย่อมเป็นการแสดงถึงสถานภาพของตนเองที่ยังคงอยู่ นอกจากนี้ การมีอาณาเขตครอบครองย่อมเป็นการแสดงถึงการมีเอกลักษณ์ เป็นเอกลักษณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์กับสถานที่หรืออาณาเขตครอบครอง การที่สัตว์ต่างมีอาณาเขตครอบครองเป็นการส่งเสริมการมีตัวตนที่สัตว์อื่นรับรู้ ในการเป็นสมาชิกของกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง และไม่ใช่กลุ่มอื่น

การศึกษาแนวคิดการมีอาณาเขตครอบครองของสัตว์ สามารถนำมาใช้ในการทำความเข้าใจต่อลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของสุนัขได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำมาปรับใช้ให้การเลี้ยงสุนัขมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ เช่น เมื่อผู้เลี้ยงรู้ว่าสุนัขตัวไหนมีสถานภาพทางสังคมที่สูงกว่าหรือมีความแข็งแรงกว่าสุนัขตัวอื่น ๆ ก็ควรแยกออกมาเพื่อลดปัญหาการกัด หรือการข่มเหงสุนัขที่อ่อนแอกว่า ทำให้ลดค่าใช้จ่ายของผู้เลี้ยงในด้านการรักษาพยาบาลลงได้ การทำหมันเพื่อลดความก้าวร้าวทางด้านพฤติกรรมของสุนัขเพศผู้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความแตกต่างของเพศที่มีต่อพฤติกรรมสุนัขดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2.3.4. ทฤษฎีพฤติกรรมการเรียนรู้ และการรับรู้

เนื่องจากการฝึกสุนัขให้ทำตามคำสั่งได้นั้นต้องเข้าใจในเรื่องของการเรียนรู้ และการรับรู้ โดยมีผู้อธิบายถึงความหมายของการเรียนรู้สรุปได้ดังนี้ (วุฒิชัย จำนงศ์, 2521, น. 1)

1. การเรียนรู้ให้ผลในแง่ของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม พฤติกรรมที่แสดงออกหรือเป็นอยู่ก่อนกระบวนการเรียนรู้จะเปลี่ยนไปหลังจากผ่านกระบวนการนั้นแล้ว
2. การเรียนรู้เป็นผลของการฝึกฝนซ้ำซาก
3. การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะค่อนข้างถาวร พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปชั่วคราวชั่วคราวไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้ การเรียนรู้จึงต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะค่อนข้างถาวรจนเรียกได้ว่าเป็นนิสัย
4. การเรียนรู้ไม่อาจมองเห็นหรือสังเกตได้โดยตรง เราจะทราบว่าได้มีการเรียนรู้เกิดขึ้นแล้วก็ต่อเมื่อเห็นหรือสังเกตได้จากการปฏิบัติ (performance) ที่แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาให้เห็น

การเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเกิดจากการฝึกหัด หรือ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการที่ผู้เรียนปรับตัวเองเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า (stimulus) เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายและในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงนี้ครอบคลุมถึงระบบการทำงานต่าง ๆ ของร่างกาย รวมทั้งด้านอารมณ์ ทักษะคิด การปรับตัวด้านสังคม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทำให้คนมีความรู้ความสามารถ และยังส่งผลถึงการเข้าใจตนเอง ความมุ่งมั่นหรือความปรารถนาของตนเอง และความสามารถของตนเอง ตลอดจนจนถึงการเปลี่ยนแปลงของบุคลิกภาพ หรือทัศนคติด้วย (สมบุญ ศาลยาชีวิน, 2546 อ้างถึงใน ประยูร อาษานาม, 2526, น.45)

การเรียนรู้ทำให้มีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านส่วนตัวและด้านสังคม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยตรง จึงอาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม และการเรียนรู้เป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นได้ โดยการที่จะทราบและเข้าใจว่ากระบวนการเรียนรู้ว่าได้เกิดขึ้นแล้ว ก็ต่อเมื่อมีพฤติกรรมภายนอกบางอย่างแสดงออกมาให้เห็น เมื่อพิจารณาควบคู่กับพฤติกรรมที่สุนัขได้แสดงออกมาเมื่อได้รับการฝึกฝนคือมีการเรียนรู้เกิดขึ้นนั่นเอง ดังจะต่อไปในแนวคิดการฝึกสุนัข

2.3.5. แนวคิดการฝึกสุนัข

สุนัขเมื่อไม่ได้รับการอบรม สั่งสอน หรือฝึกฝนย่อมแสดงสัญชาตญาณที่ซ่อนไว้ออกมา เช่น การกัด ซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้ในการล่าเหยื่อตามธรรมชาติ ความเป็นอิสระก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สุนัขไม่เชื่อฟัง ดังนั้นคนฝึกก็เป็นปัจจัยสำคัญในการฝึกฝนสุนัข โดยก่อนฝึกหรือหัดสุนัข ผู้เป็นครูต้องมีสำนึกและคุณสมบัติที่สำคัญคือ (ปานเทพ รัตนากร, 2533, น. 159)

1. รักสุนัข ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุดหากครูฝึกไม่มีความรักสุนัขแล้วนั้นก็ไม่สามารถสื่อสาร หรือทำการฝึกสุนัขได้
2. มีความเข้าใจและพยายามเข้าใจในพฤติกรรมและจิตใจของสุนัขที่เป็นนักเรียน
3. ใจเย็น สุขุม รอบคอบ ควบคุมอารมณ์ได้เมื่อสุนัขไม่ทำตามคำสั่ง
4. มีความเข้มแข็งแสดงออกซึ่งความเป็นผู้นำ ทรงอำนาจ หากไม่แสดงความเป็นผู้นำ สุนัขจะไม่เชื่อถือและยอมรับให้มาสั่งเพื่อทำตาม ซึ่งในความเข้มแข็งต้องแฝงความนุ่มนวลอ่อนโยนจึงสามารถทำให้สุนัขเกิดความรักและยำเกรงครูผู้ฝึกสอน
5. ต้องรู้ว่าจะฝึกหมาอย่างไรและให้ทำอะไร หากไร้จุดหมายที่แน่นอนจะให้สุนัขและครูฝึกสับสนได้

การฝึกสุนัขนั้นยึดหลัก “การตอบสนองอย่างมีเงื่อนไข” ซึ่งได้มาจากการศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ ซึ่งก็คือ “ทำดีมีรางวัล ทำผิดโดนลงโทษ” ซึ่งก็คือเมื่อสุนัขทำถูกต้องจะได้รับรางวัลซึ่งอาจเป็นตั้งแต่คำชม สัมผัส เช่น ใช้นิ้วมือตบเบา ๆ บริเวณคอหรือลำตัว การลูบหัวไปจนถึงได้รับของกิน เช่น ขนม เป็นต้น แต่เมื่อกระทำผิดคำสั่งอาจถูกดุโดยใช้น้ำเสียงที่หนักแน่นต่างจากปกติหรือการกระตุกโซ่ที่คล้องคออยู่ ดังนั้นการฝึกสุนัขต้องใส่ปลอกคอชนิดโซ่ที่สามารถถอดได้เพื่อความสะดวกในการบังคับรับคำสั่ง นอกจากนี้ยังมีวิธีลงโทษแบบอื่น ๆ เช่น การกักบริเวณโดยใช้วิธีผูกหรือขังเดี่ยวในกรง การตีโดยใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ม้วนเป็นท่อนตีพอเป็นการเตือนที่บริเวณสะโพก และข้อสำคัญคือการให้รางวัลหรือการลงโทษควรกระทำทันทีหลังจากการปฏิบัติของสุนัข โดยในการฝึกสุนัขควรเริ่มฝึกตั้งแต่ยังเด็กเพื่อถ่ายทอดการสอนและการเรียนรู้ของสุนัข สามารถฝึกได้ตั้งแต่เป็นลูกหมาอายุ 2 เดือนโดยฝึกจากสิ่งง่าย ๆ ก่อน เช่นการขับถ่าย เป็นต้น (ปานเทพ รัตนากร, 2533, น. 159 - 160)

2.4 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบลักษณะทางกายภาพ

2.4.1 แนวคิดการออกแบบลักษณะทางกายภาพสถานที่เลี้ยงสุนัข

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถานที่เลี้ยงสุนัข โดยสรุปได้ดังนี้

อาคารหรือสถานที่เลี้ยงสุนัขควรมีการระบายน้ำที่ดีและสามารถป้องกันลม ฝน ความหนาว ความร้อนได้ รอบ ๆ อาคารควรมีต้นไม้เพื่อให้ร่มเงา ลดอุณหภูมิ ป้องกันลมและฝน และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ อาคารหรือสถานที่เลี้ยงสุนัขไม่ควรตั้งอยู่ใกล้ชุมชน โดยอาคารหรือสถานที่เลี้ยงสุนัขสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนคือ (Richard U. N. Gambrill and James Mackenzie, 1935 อ้างถึงใน Joseph De Chiara and John Handcock Callender, 1980, p. 1263)

1. ส่วนปฏิบัติงาน คือส่วนที่สำหรับเตรียมอาหาร และอาบน้ำสุนัข ในส่วนนี้ควรมีการออกแบบให้มีพื้นที่สำหรับเก็บอาหารแช่แข็ง เต่าหุงต้ม พื้นที่เตรียมอาหาร พื้นที่อาบน้ำสุนัข พื้นที่เก็บผ้าเช็ดตัว ผ้าห่ม พื้นที่เก็บยารักษาโรค ในส่วนนี้ควรมีการออกแบบวัสดุพื้นให้สามารถล้างทำความสะอาดง่าย และมีระบบระบายน้ำที่ดี

ส่วนที่อยู่สุนัข ในส่วนนี้ควรมีขนาดพื้นที่กรงหรือคอกตามน้ำหนักตัวของสุนัข ซึ่งขนาดมาตรฐาน คือ 1.50 x 1.50 เมตรต่อสุนัข 1 ตัว กรง 1 กรงหรือคอกสุนัข 1 คอกสามารถแบ่งออกได้ 2 ส่วนคือ ภายในอาคาร และภายนอกอาคาร โดยทั้ง 2 ส่วนควรเชื่อมต่อกันเพื่อให้สุนัขสามารถออกกำลังกายได้ โดยพื้นที่ภายนอกอาคารควรเป็นพื้นคอนกรีตเพื่อให้สุนัขสามารถวิ่งเล่นได้ สะดวก และพื้นที่ภายนอกอาคารที่เป็นคอนกรีตควรเชื่อมต่อกับสนามหญ้าเพื่อให้สุนัขได้ออกกำลังกายร่วมกับสุนัขตัวอื่น ภาพที่ 2.2 แสดงตัวอย่างการจัดแบ่งพื้นที่อาคารเลี้ยงสุนัขแบบที่ 1 ภาพที่ 2.3 แสดงตัวอย่างการจัดแบ่งพื้นที่อาคารเลี้ยงสุนัขแบบที่ 2 ซึ่งเหมาะกับผู้ที่เลี้ยงสุนัขจำนวนมากกว่าแบบแรก โดยจำนวนของที่อยู่สุนัขนั้นสามารถเพิ่มขึ้นได้ หรือถ้าสุนัขมีขนาดใหญ่สามารถเพิ่มขนาดกรงหรือคอกเลี้ยงสุนัขได้ โดยในภาพนี้ขนาดของกรงหรือคอกเลี้ยงสุนัขเป็นขนาดมาตรฐานคือ 1.5 x 1.5 เมตร และการจัดแบ่งพื้นที่จัดแบ่งเป็น 2 ส่วนเหมือนแบบที่ 1 แต่มีขนาดใหญ่กว่าแบบแรกคือมีขนาด 6.00 x 4.50 เมตร เพื่อรองรับจำนวนสุนัขที่เพิ่มขึ้น ภาพที่ 2.4 แสดงตัวอย่างการจัดแบ่งพื้นที่อาคารเลี้ยงสุนัขแบบที่ 3 ซึ่งเหมาะกับผู้ที่เลี้ยงสุนัขจำนวนมากกว่าแบบแรกและแบบที่สอง แสดงการจัดแบ่งพื้นที่ที่แตกต่างจากแบบแรกและแบบที่สอง คือ ส่วนปฏิบัติงานอยู่ด้านหลังสุดซึ่งมีทางเดินที่สามารถทะลุถึงส่วนอื่นได้ คือ สามารถทะลุไปยังส่วนที่อยู่

ภายนอกอาคารและส่วนที่อยู่สุนัขได้ และสามารถเชื่อมต่อกับพื้นที่แสดงสุนัข โดยมีการระบายอากาศโดยใช้การระบายอากาศแบบธรรมชาติคือให้อากาศมีการหมุนเวียนระหว่างภายนอกอาคารและภายในอาคารอยู่ตลอดเวลา

ภาพที่ 2.2
การจัดแบ่งพื้นที่อาคารเลี้ยงสุนัขแบบที่ 1

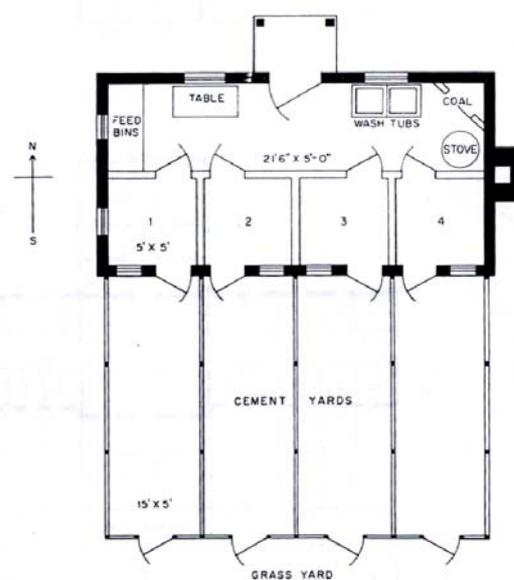
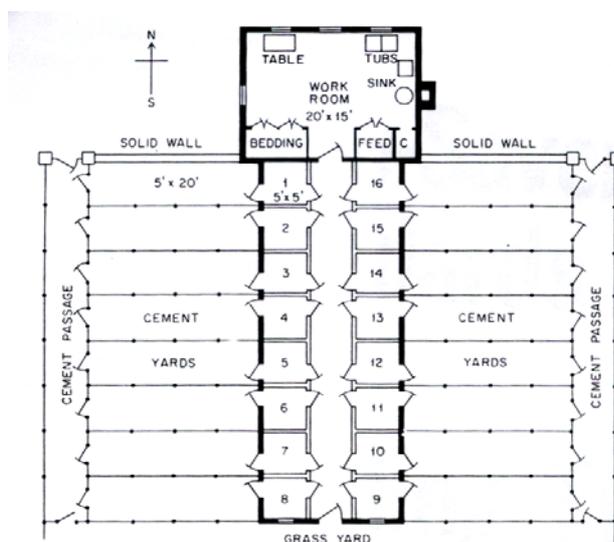

Fig. 1

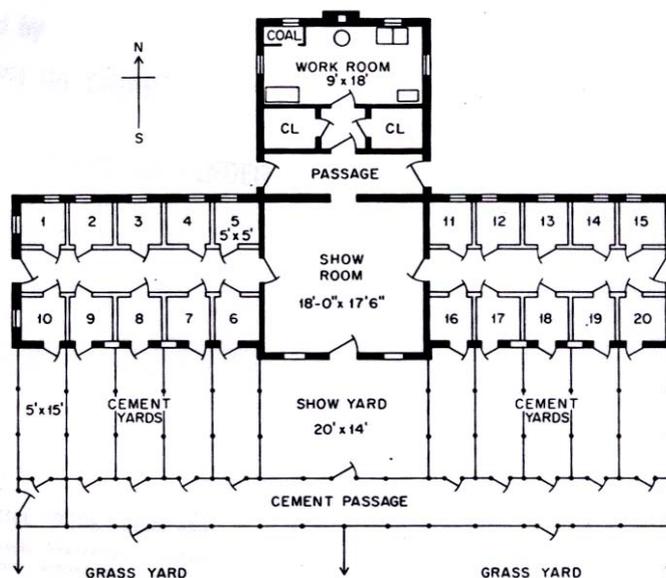
ที่มา: Chiara & Handcock, 1980, p. 1263.

ภาพที่ 2.3
การจัดแบ่งพื้นที่อาคารเลี้ยงสุนัขแบบที่ 2

ที่มา: Chiara & Handcock, 1980, p. 1264.

ภาพที่ 2.4
การจัดแบ่งพื้นที่อาคารเลี้ยงสุนัขแบบที่ 3

ที่มา: Chiara & Handcock, 1980, p. 1264.

ทรงและคอกเลี้ยงสุนัขสามารถกำหนดขนาดได้ตามสัดส่วนของน้ำหนักตัวสุนัข ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2
ขนาดพื้นที่ทรงและคอกเลี้ยงสุนัข

species	Weight or age	Type of housing	Overall size (เมตร)			Number of animals	Housing area/ animal Depth (ตารางเมตร)
			Width	Depth	Height		
dogs	Up to 15 kg.	คอก	1.20	1.80	-	3	1.80
	15 to 30 kg	คอก	1.20	1.80	-	2	1.80
	Over 30 kg.	คอก	1.20	1.80	-	1	1.80
	Up to 15 kg.	กรง	0.90	0.80	0.80	1	0.80
	15 to 30 kg.	กรง	1.20	0.90	0.90	1	0.90

ที่มา: Chiara & Handcock, 1980, p. 1372.

นอกจากนี้ Joseph De Chiara & John Hancock Callender ยังได้เสนอแนวทางการก่อสร้างอาคารโรงเรือนสุนัขไว้ด้วยว่า การก่อสร้างโรงเรือนสุนัขควรพิจารณาในเรื่องของวัสดุเป็น

สิ่งสำคัญ วัสดุภายในอาคารและภายนอกอาคารที่นำมาใช้ควรมีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน กันน้ำ กันไฟได้ดี โดยแบ่งตามประเภทของพื้นที่ดังต่อไปนี้ (Chiara & Handcock, 1980, p. 1371)

1. ทางเดิน ควรมีขนาดอย่างน้อย 2.10 เมตร เพื่อสะดวกต่อการขนย้ายสุนัข โดยวัสดุพื้นและผนังที่ใช้ควรเป็นวัสดุที่สามารถทำความสะอาดได้ง่าย ผนังควรมีแนวกันกระแทกเพื่อป้องกันการเสียหายของกำแพงจากการขนย้ายสุนัข มุมเสาควรติดด้วยแผ่นสแตนเลส โดยติดสูงขึ้นจากพื้น 1.80 เมตร และประตูของทางเดินควรเป็นประตู 2 ชั้นเพื่อป้องกันเสียง ระบบสาธารณูปโภคเช่น ท่อน้ำ ท่อระบายน้ำ สายไฟ ควรติดตั้งอยู่ด้านนอกอาคารโรงเรียนสุนัข

2. ประตูของโรงเรียนสุนัข ควรเป็นประตูบานสวิง (swing door) ขนาดบานประตูควรมีขนาดตั้งแต่ 1.05 - 2.10 เมตร เมื่อเปิดแล้วสามารถปิดเองได้ บานประตูควรหุ้มด้วยวัสดุที่เป็นโลหะเพื่ออำนวยความสะดวกและมีความทนทาน และควรมีช่องกระจกที่สามารถมองเห็นได้จากภายนอก

3. พื้น ควรใช้วัสดุที่เรียบ กันน้ำ น้ำไม่ซึม ไม่ลื่น กันกรดต่าง สามารถทำความสะอาดด้วยสบู่หรือน้ำยาทำความสะอาดได้โดยไม่เกิดการกัดกร่อนของวัสดุ วัสดุที่มีประสิทธิภาพที่สามารถใช้ได้เช่น กระเบื้องเทอร์ราซโซ่ (terrazzo) ซีเมนต์ออกซีคลอไรด์ (cupric oxychloride cement) คอนกรีตแบบเรียบ (smooth hard - surfaced concrete) เมื่อปูวัสดุพื้นแล้วควรเคลือบด้วยน้ำยากันซึมของน้ำตลอดพื้นผิว

4. ผนัง ควรใช้วัสดุที่เรียบ ไร้รอยต่อ กันน้ำ ชัดผิวเรียบ ไม่มีรอยแตกร้าวหรือรอยต่อกับพื้นและเพดาน และมีแนวกันกระแทกเพื่อป้องกันการเสียหายที่เกิดจากการขนย้ายสุนัข

5. การระบายอากาศ โรงเรียนสุนัขควรมีการระบายอากาศที่ดี เพื่อป้องกันกลิ่นอับและการสะสมของเชื้อแบคทีเรียในอากาศ โดยโรงเรียนสุนัขต้องมีอุณหภูมิที่เหมาะสม โดยอุณหภูมิที่เหมาะสมคือ 65 – 85 ฟาเรนไฮต์ ไม่ควรเปลี่ยนแปลงมากขึ้นหรือน้อยลง 2 องศาฟาเรนไฮต์ โดยความชื้นที่เหมาะสมอยู่ที่ 30 – 70 เปอร์เซ็นต์ ถ้าโรงเรียนสุนัขเป็นโรงเรียนแบบปิดมีการใช้เครื่องปรับอากาศควรแยกระบบกับระบบของคน ถ้าโรงเรียนสุนัขเป็นแบบเปิด เมื่ออุณหภูมิลดลงต่ำกว่า 50 องศาฟาเรนไฮต์ ควรนำผ้า ฟาง หรือกระดาษมาวางปูในทรงสุนัขเพื่อให้ความอบอุ่นแก่สุนัข เมื่ออุณหภูมิสูงกว่า 85 องศาฟาเรนไฮต์ ควรนำที่บังแดดและเพิ่มความเย็นให้กับสุนัขโดยอาจเปิดพัดลมเพื่อระบายความร้อนเป็นต้น

6. การระบายน้ำ พื้นที่ทุก ๆ พื้นที่ควรมีรูระบายน้ำมีขนาดอย่างน้อย 0.10 เมตร ในโรงเรือนสุนัขที่มีสุนัขจำนวนมากขนาดของรูระบายน้ำควรมีขนาดอย่างน้อย 0.15 เมตร โดยมีความลาดเอียง 1 ต่อ 1.20 เมตร

การออกแบบโรงเรือนสุนัข กรงหรือคอกสุนัขนั้นวัสดุและการระบายอากาศเป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึง เมื่อมีการออกแบบที่ดี ใช้วัสดุที่ถูกต้องและเหมาะสมก็ทำให้ง่ายต่อการบริหารจัดการง่ายต่อการดูแลสุนัขและลดค่าใช้จ่ายในสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด ซึ่งหากปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับประเทศไทย ควรจัดให้มีที่นอนที่ยกพื้นสูง เช่น แคร่ให้สุนัขนอน สามารถป้องกันความหนาวเย็น ความเปียกชื้น ทำให้สุนัขสบายตัว และราคาไม่สูงมาก

2.4.2 แนวคิดการออกแบบลักษณะทางกายภาพสถานพยาบาลสัตว์

(ฝ่ายควบคุมการบำบัดโรคสัตว์, 2549) ได้กล่าวถึงสถานพยาบาลสัตว์ไว้ดังนี้

1) องค์ประกอบของสถานพยาบาลสัตว์

1.1) ทำเลที่ตั้งของสถานพยาบาลสัตว์ ควรตั้งในทำเลที่เห็นได้ชัด อยู่ในบริเวณที่มีการคมนาคมสะดวกและสามารถป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของโรคระบาดได้

1.2) ป้ายติดอาคารสถานพยาบาลสัตว์

(1) ป้ายชื่อของสถานพยาบาลสัตว์ ต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับตัวอาคาร สามารถมองเห็นได้ง่ายจากภายนอก ต้องใช้อักษรไทยที่อ่านแล้วเข้าใจได้ว่าเป็นสถานที่ สำหรับประกอบกรบำบัดโรคสัตว์ และอักษรไทยต้องมีขนาดใหญ่กว่าอักษรต่างประเทศ ในกรณีที่มีอักษรต่างประเทศกำกับ

(2) ป้ายเวลาทำการ และชั้นของสถานพยาบาลสัตว์ ต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับตัวอาคาร สามารถมองเห็นได้ง่ายจากภายนอก

(3) ป้ายชื่อ สกุล ตำแหน่ง สาขา และเวลาทำการของผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ทุกคน ต้องมีขนาดพอสมควร ขนาดตัวอักษรไม่น้อยกว่า 5 เซนติเมตร สามารถมองเห็นได้ง่ายภายในสถานพยาบาลสัตว์ ให้ติดป้าย ในบริเวณภายในอาคารส่วนต้อนรับ ทำบัตร และจ่ายยา ต้องใช้อักษรไทย และอักษรไทยต้องมีขนาดใหญ่กว่าอักษรต่างประเทศ ในกรณีที่มีอักษรต่างประเทศกำกับ

1.3) อาคารสถานพยาบาลสัตว์

(1) เป็นอาคารที่มั่นคงถาวร สะอาดและสะดวกในการปฏิบัติงาน

(2) ไม่ควรมีกิจกรรมอื่นใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบำบัดโรคสัตว์

- (3) ควรแยกส่วนที่พักอาศัยออกจากสถานพยาบาลสัตว์ให้ชัดเจนไม่ปะปนกัน
- (4) สามารถควบคุมเสียงและกลิ่นที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพผู้อยู่ใน สถานพยาบาลสัตว์และผู้อยู่ในบริเวณใกล้เคียงได้
- (5) อาคารควรมีแสงสว่างเพียงพอในการปฏิบัติงาน
- (6) ควรมีอาคารเป็นเอกเทศและมีบริเวณพอเพียง ในกรณีเป็น สถานพยาบาลสัตว์ที่มีที่พักสัตว์ป่วย
- (7) พื้น ฝาผนัง เพดาน สร้างด้วยวัสดุที่ง่ายต่อการทำความสะอาด บริเวณมุมต่าง ๆ ควรมีการออกแบบไม่ให้ฝุ่นสิ่งสกปรกสะสมได้ง่าย
- (8) พื้นอาคารควรทำจากวัสดุที่ไม่ก่อให้เกิดการลื่นล้มของสัตว์และผู้ปฏิบัติงาน
- (9) มีการทำความสะอาดสถานพยาบาลสัตว์ ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค ตามความเหมาะสม
- (10) จัดให้มีภาชนะเก็บเศษขยะที่มีดขีด แล้วนำไปรวมทั้งในที่ที่จัดไว้เฉพาะนอกตัวอาคาร
- (11) มีที่เก็บซากที่สามารถควบคุมเชื้อโรคได้ อาจเป็นตู้แช่เย็น หรือภาชนะเก็บความเย็นที่สามารถบรรจุสัตว์ป่วยที่ตายได้ เพื่อรักษาสภาพสัตว์ไว้ก่อนเจ้าของสัตว์มารับ
- (12) เนื้อที่ของอาคารสถานพยาบาลสัตว์ ควรมีพื้นที่ ดังนี้
- ประเภทไม่มีที่พักสัตว์ป่วยมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 30 ตารางเมตร
 - ประเภทมีที่พักสัตว์ป่วยไม่เกิน 10 ที่ มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 50 ตารางเมตร
 - ประเภทมีที่พักสัตว์ป่วยเกิน 10 ที่ มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 80 ตารางเมตร
- (13) พื้นที่ส่วนต่างๆของอาคารสถานพยาบาลสัตว์ ควรแบ่งแยก พื้นที่เป็นส่วนและติดป้ายกำกับไว้ โดยแบ่งส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 2.3

พื้นที่และลักษณะการใช้งานของสถานพยาบาลสัตว์

ลักษณะพื้นที่	ลักษณะการใช้งาน
1. ส่วนรอรับการรักษา	เป็นพื้นที่สำหรับเจ้าของสัตว์และสัตว์ป่วยรอ ต้องมีที่นั่งรอ หรืออาจทำเป็นคอกกั้น เพื่อแยกสัตว์ป่วยออกจากกัน
2. ส่วนต้อนรับ ทำบัตร และจ่ายยา	เป็นส่วนติดต่อรับการรักษา ทำประวัติสัตว์ป่วย และจ่ายยา

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลักษณะพื้นที่	ลักษณะการใช้งาน
3. ส่วนตรวจวินิจฉัยและรักษาโรคสัตว์	<ul style="list-style-type: none"> • มีห้องตรวจรักษาโรคสัตว์ที่จัดไว้เฉพาะ ต้องมีประตู หรือบังตา • ขนาดของห้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 5 ตารางเมตร มีโต๊ะหรือเตียงรักษาที่ทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดและสามารถฆ่าเชื้อโรคได้ง่าย ขนาดไม่น้อยกว่า 50 x 70 เซนติเมตร และควรมีทางเดินรอบโต๊ะรักษาไม่น้อยกว่า 75 เซนติเมตร • มีห้องผ่าตัดแยกเป็นสัดส่วนเฉพาะต่างหากจากห้องตรวจและรักษา ควรมีพื้นที่เพียงพอและเหมาะสม มีประตูปิด เปิด มีโต๊ะหรือเตียงผ่าตัด มีระบบการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคภายในห้อง เพื่อป้องกัน การปนเปื้อนของเชื้อโรค ภายในห้องผ่าตัด อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการผ่าตัด ต้องปราศจากเชื้อโรค และมีอุปกรณ์พอเพียงสำหรับการช่วยชีวิตสัตว์ • ในกรณีที่สถานพยาบาลสัตว์นั้นมี ห้องเอกซเรย์ จะต้องได้รับอนุญาตผลิตและใช้พลังงานรังสีเอกซ์จากเครื่องเอกซเรย์ จากกองรังสีและเครื่องมือแพทย์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และห้องรังสีวินิจฉัย ห้องมืด ห้องแปลผลภาพถ่ายทางรังสี และเครื่องเอกซเรย์วินิจฉัย ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์กำหนด
4. ส่วนห้องปฏิบัติการ	<p>เป็นพื้นที่สำหรับวางเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ตรวจสอบตัวอย่างจากสัตว์ป่วยช่วยในการวินิจฉัยโรคสัตว์เบื้องต้น ควรมีพื้นที่เพียงพอและเหมาะสมรวมทั้งจัดวางอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สะดวกเหมาะสมในการทำงาน และมีการระบายอากาศที่ดี เครื่องมือและอุปกรณ์ทดสอบ ควรมีคู่มือแนะนำการใช้ บันทึกการใช้ และบันทึกการบำรุงรักษาที่เข้าใจง่าย และอุปกรณ์ต่าง ๆ ต้องมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเป็นประจำเพื่อความถูกต้อง เป็นพื้นที่สำหรับวางเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ตรวจสอบตัวอย่างจากสัตว์ป่วยช่วยในการวินิจฉัยโรคสัตว์เบื้องต้น ควรมีพื้นที่เพียงพอและเหมาะสมรวมทั้งจัดวางอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สะดวกเหมาะสมในการทำงาน และมีการระบายอากาศที่ดี เครื่องมือและอุปกรณ์ทดสอบ ควรมีคู่มือแนะนำการใช้ บันทึกการใช้ และบันทึกการบำรุงรักษาที่เข้าใจง่าย และอุปกรณ์ต่าง ๆ ต้องมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเป็นประจำเพื่อความถูกต้องและแน่ใจในการวิเคราะห์ สารมาตรฐาน สารเคมี และน้ำยาเคมี ต้องเก็บในที่ที่เหมาะสม เช่น เก็บในตู้เย็น ในภาชนะป้องกันความชื้น และแสงสว่างตามชนิดของสาร เพื่อให้มีคุณภาพในการใช้ได้นาน และต้องไม่หมดอายุ</p>

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลักษณะพื้นที่	ลักษณะการใช้งาน
5. ส่วนห้องเวชภัณฑ์	ในกรณีสถานพยาบาลสัตว์ที่มีที่พักสัตว์ป่วย ต้องมีห้องเวชภัณฑ์ที่จัดไว้โดยเฉพาะ ควรมีเนื้อที่เพียงพอและเหมาะสม เพื่อ เก็บเวชภัณฑ์ที่ใช้ทำการรักษา เครื่องมือและเครื่องใช้ในการรักษาและผ่าตัด และอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับฆ่าเชื้อโรค เป็นต้น
6. ส่วนที่พักสัตว์ป่วย	<ul style="list-style-type: none"> • ห้องที่พักสัตว์ป่วยต้องมีประตูชนิดเปิดและปิดได้ • ระบบระบายอากาศ ต้องมีหน้าต่างหรือช่องลมที่มีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของเนื้อที่พื้นที่ห้องนั้น อย่างน้อยอย่างละ 1 บาน หรือ 1 ช่องลม ต่อที่พักสัตว์ป่วย 1 ห้อง และมีเครื่องระบายอากาศในกรณีห้องที่พักสัตว์ป่วยใช้เครื่องปรับอากาศ • มีกรงหรือคอกที่เหมาะสมกับชนิดของสัตว์ตามจำนวนที่ • สถานพยาบาลสัตว์ที่ได้รับอนุญาต • สามารถควบคุมเสียงของสัตว์ป่วยไม่ให้เกิดความรำคาญแก่ผู้อื่น <ul style="list-style-type: none"> ▪ ที่พักสัตว์ป่วยที่ไม่ติดเชื้อต้องแยกจากที่ที่พักสัตว์ป่วยติดเชื้ออย่างเด็ดขาด ▪ มีการควบคุมบุคลากรในการดูแลสัตว์อย่างเข้มงวด ในเรื่องการควบคุมการกระจายของเชื้อโรคและมีการป้องกันการสะสมของเชื้อโรคในที่ที่พักสัตว์ป่วย และมีระบบการทำลายเชื้อโรคในที่ที่พักสัตว์ป่วย เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อโรค

ที่มา: กระทรวงอนามัย, ฝ่ายควบคุมการบำบัดโรคสัตว์, 2549

1.4) เวชภัณฑ์ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้

(1) ควรมีเวชภัณฑ์ อุปกรณ์และเครื่องมือ สำหรับใช้ในการบำบัดโรคสัตว์ ตามที่ติดประกาศให้บริการ

(2) ควรมีตู้เย็นสำหรับเก็บเวชภัณฑ์ และวัคซีน

(3) ควรมีเครื่องมือสำหรับฆ่าเชื้อโรคอุปกรณ์การแพทย์

(4) เวชภัณฑ์ที่นำมาใช้ต้องไม่เสื่อมสภาพ และไม่หมดอายุ

(5) เวชภัณฑ์ที่เป็นยาอันตราย ต้องไม่นำไปใช้ในสถานพยาบาล สัตว์ชั้น

สอง และถูกใช้โดยผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ชั้นสอง

2) การบำบัดโรคสัตว์

การบำบัดโรคสัตว์ ต้องเป็นไปตามหลักวิชาการทางด้านสัตวแพทย์ และต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมการบำบัดโรคสัตว์ พ.ศ. 2505 และการใช้ยาสำหรับสัตว์ ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดการใช้ยาสัตว์ (มอก. 7001 – 2540)

3) การจัดการสถานพยาบาลสัตว์

นอกจากนี้ กระทรวงอนามัย ฝ่ายควบคุมการบำบัดโรคสัตว์, 2549 ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการสถานพยาบาลสัตว์ไว้ดังนี้

3.1) การจัดการด้านบุคลากร

(1) ต้องมีพนักงานดูแลสัตว์อย่างเพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนสัตว์ป่วยที่เข้ามาทำการรักษา และสัตว์พักค้าง

(2) สัตวแพทย์ ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ ต้องมีใบอนุญาตประกอบการบำบัดตามชั้น สาขาที่ระบุไว้ และมีจำนวนอย่างน้อยตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังนี้

(2.1) สถานพยาบาลสัตว์ชั้นหนึ่ง

- ประเภทที่มีที่พักสัตว์ป่วยไว้ค้างคืน จำนวนเกิน 10 ที่ ให้มีผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ ชั้นหนึ่ง อย่างน้อย 2 คน และจะมีผู้ประกอบ การบำบัดโรคสัตว์ ชั้นสอง ด้วยก็ได้

- ประเภทที่มีที่พักสัตว์ป่วยไว้ค้างคืนไม่เกิน 10 ที่ ให้มีผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ชั้น หนึ่ง อย่างน้อย 1 คน และจะมีผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ ชั้นสอง ด้วยก็ได้

- ประเภทที่ไม่มีที่พักสัตว์ป่วยไว้ค้างคืน ให้มีผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ ชั้นหนึ่ง อย่างน้อย 1 คน

(2.2) สถานพยาบาลสัตว์ชั้นสอง

- ประเภทที่มีที่พักสัตว์ป่วยไว้ค้างคืนเกิน 10 ที่ ให้มีผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ชั้นสอง ตามสาขาของสถานพยาบาลสัตว์ซึ่งได้รับ อนุญาตอย่างน้อย 2 คน

- ประเภทที่มีที่พักสัตว์ป่วยไว้ค้างคืนไม่เกิน 10 ที่ ให้มีผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ ชั้นสอง ตามสาขาของสถานพยาบาลสัตว์ซึ่งได้รับอนุญาตอย่างน้อย 1 คน

- ประเภทที่ไม่มีที่พักสัตว์ป่วยไว้ค้างคืน ให้มีผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ชั้นสองตามสาขาของสถานพยาบาลสัตว์ซึ่งรับอนุญาตได้ กำหนด อย่างน้อย 1 คน

3.2) การจัดการด้านระบบเอกสารและการบันทึกข้อมูล

สถานพยาบาลสัตว์ จะต้องมึระบบการบันทึกข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลสัตว์ ทะเบียนสัตว์ป่วย ประกอบด้วย เลขอันดับ ชื่อ อายุ และเพศของสัตว์ ชื่อและที่อยู่เจ้าของสัตว์ วันที่นำมาทำการรักษา ชื่อโรคหรืออาการ การรักษา และชื่อผู้ประกอบกรบำบัดโรค สัตว์ที่ทำการรักษา วัน เดือน ปี ที่รับเข้าและออกจากสถานพยาบาลสัตว์ และผลการรักษา และต้องจัดทำสถิติสัตว์ป่วยรายงานให้กรมปศุสัตว์ทราบตามระยะเวลาที่กำหนด

3.3) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

สถานพยาบาลสัตว์จะต้องจัดการควบคุมและกำจัด หรือบำบัดของเสียที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยข้างเคียง หรือสิ่งแวดล้อมดังนี้

(1) สิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอย จะต้องทำการรวบรวมสิ่งปฏิกูลลงในถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด และนำไปกำจัดทิ้งในบริเวณที่ทิ้งของเทศบาล ไม่ทิ้งหรือกองเก็บในลักษณะที่ทำให้เกิดกลิ่นก่อรำคาญต่อผู้อยู่อาศัยข้างเคียง

(2) ซากสัตว์ที่ตายแล้ว จะต้องมีการจัดการกับซากสัตว์ที่ตายแล้วให้ถูกสุขลักษณะอนามัย และเก็บรักษาให้คงสภาพก่อนส่งคืนเจ้าของ

(3) กลิ่นและเสียง ของ สถานพยาบาลสัตว์ จะต้องมีการควบคุม ดูแล และมีการจัดการควบคุมอาคารที่พักสัตว์ป่วย ให้ปราศจากกลิ่นและเสียงอันไม่พึงประสงค์ จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(4) น้ำเสีย จะต้องมีการกำจัดให้ถูกสุขลักษณะ

(5) มูลฝอยติดเชื้อ จะต้องมีการจัดการให้ถูกต้องตามกฎหมายการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

การประกอบธุรกิจสถานพยาบาลสัตว์ควรคำนึงการออกแบบพื้นที่ อุปกรณ์ที่จำเป็น และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.5 ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพ

การบริหารและการจัดการสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดที่เหมาะสม เป็นประเด็นหนึ่งในการลดปัญหาภายในสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด ซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอทฤษฎีการบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพเป็นทางเลือกหนึ่งในการประยุกต์ใช้กับสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดแบบอเนกประสงค์

2.5.1 ความหมายของระบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพ

ระบบบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพ (facility management) หมายถึง กระบวนการทำงานบริหารจัดการ กำกับการใช้และดูแลซ่อมบำรุงอาคารและทรัพยากรกายภาพ ได้แก่ สิ่งก่อสร้าง อุปกรณ์ อาคาร อุปกรณ์สำนักงาน สถานที่และสภาพแวดล้อม ให้มีความพร้อมและตอบสนองการใช้งานเอื้อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้และเจ้าของอาคาร โดยกำหนดให้กิจกรรมและเป้าหมายขององค์กรเป็นศูนย์กลาง อาคารเป็นเครื่องมือสนับสนุนองค์กร ในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล การทำงานแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ตามลักษณะและระดับการทำงาน ดังนี้

1. งานบริหารจัดการ (Strategic & Management FM) เป็นงานระดับนโยบาย ครอบคลุมการทำงานเชิงวางแผน ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การวางกลยุทธ์ การจัดทำแผน และการจัดการ ได้แก่ การกำกับ ควบคุม ดูแลให้การดำเนินงานในอาคารเป็นไปตามที่วางแผนและมาตรฐานที่กำหนดไว้

2. งานดูแลรักษาและบริหาร (Operational FM) เป็นงานระดับปฏิบัติการ ครอบคลุมการทำงาน และการบริการภายในอาคารทั้งหมด ได้แก่ การควบคุมและดูแลรักษาระบบประกอบอาคาร การซ่อมแซม การบำรุงรักษา การทำความสะอาด การรักษาความปลอดภัย การบริการสำนักงาน เป็นต้น (เสรีชัย โชติพานิช, 2544)

IFMA (The International Facility Management Association, 2001) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพไว้ว่า เป็นกระบวนการประสานการทำงานระหว่างสถานที่ทำงาน เพื่อให้สอดคล้องกับผู้คนและงานองค์กรนั้น โดยที่วิชาชีพนี้เป็นการสอดประสานของความรู้ทั้งด้านการบริหารธุรกิจกับศาสตร์ทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการให้บริหารต่อผู้ใช้งานคน และสุนัขจรจัด (people) การทำงาน (process) และอาคารสถานที่ภายในบริเวณสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด (place) ให้สามารถทำงานกันได้อย่างสอดคล้อง เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการก่อสร้างสถาน

สงเคราะห์ศูนย์ฯจัดตามที่มุ่งหมายไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดการปฏิสัมพันธ์ของคน งาน และอาคาร ตามระบบการบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพ

2.5.2 แนวความคิดการทำงานของระบบบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพ

หลักการในการทำงานของระบบการบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพ (เสรีชัย ไชติพานิช, 2544) ประกอบด้วย

- 1) การปฏิบัติงานให้เกิดมูลค่า และ/ หรือคุณภาพสูงสุด โดยมีค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด
- 2) การวางแผนร่วมกัน ทำงานร่วมกัน อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนวิธีการและการตรวจสอบ ในงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรกายภาพ และงานบริหารสนับสนุนการทำงานขององค์กรทั้งหมด
- 3) การทำงานเชิงป้องกัน มากกว่าเป็นการทำงานเชิงแก้ปัญหา โดยมีการคาดการณ์ และป้องกันเหตุล่วงหน้า เช่น การวางแผนป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย เป็นต้น
- 4) การทำงานเชิงวางแผนทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว แต่มีความยืดหยุ่นมากกว่าทำงานประจำวัน เพื่อการจัดสรรทรัพยากรและสอดคล้องกับนโยบายหลักขององค์กรและธุรกิจ

ในงานวิจัยครั้งนี้การศึกษากิจกรรมบริหารจัดการสถานสงเคราะห์ศูนย์ฯจัด ให้เกิดประสิทธิภาพ นั้น ควรนำหลักการในการทำงานของระบบการบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพมาใช้เพื่อให้สถานสงเคราะห์ศูนย์ฯจัดสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเอง โดยมีการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอน มีการวางแผนงานเพื่อให้เกิดรายได้ เป็นต้น

2.5.3 แนวความคิดปฏิสัมพันธ์ของคน งานและอาคาร

การใช้อาคารและความต้องการในอาคารสมัยใหม่ สามารถอธิบายได้โดยอาศัยความสัมพันธ์ของ 3 องค์ประกอบหลัก (บัณฑิต จุลาสัย, 2547, น.12) คือ

คน (people) หมายความว่า ผู้ใช้อาคาร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ พนักงาน ผู้มาติดต่อ รวมถึงศูนย์ฯจัด ให้ความพึงพอใจและความปลอดภัยในการใช้สถานที่นั้น ๆ และเกิดผลการทำงานที่มีคุณค่า มีประสิทธิภาพต่อองค์กร เพื่อความเจริญเติบโต มั่นคงในชีวิตการทำงานของตน

งาน (process) หมายความว่าถึง กิจกรรม ธุรกิจ หรือธุรกรรม ที่เกิดขึ้นภายในอาคาร นั้น ต้องการใช้อาคารปฏิบัติงานทั้งในเวลาและนอกเวลาทำงานปกติ เพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้ อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมพิเศษ และเกี่ยวข้องกับชุมชน ตลอดจนกิจกรรมของภาครัฐและเอกชน

อาคาร (place) หมายความว่าถึง อาคาร พื้นที่ทำงาน สถานที่และบริเวณสิ่งแวดล้อม และเครื่องใช้สำนักงาน ซึ่งต้องมีบรรยากาศสดใส น่าทำงาน สะอาด มีแสงและอุณหภูมิที่พอเหมาะ การใช้งานภายในอาคารมีความสะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ มีความปลอดภัย มีการบริหารที่ดีมีคุณภาพมาตรฐาน ทั้งนี้ อาคารต้องส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติที่มีต้นทุนในการบริหารงานที่ต่ำสุดอีกด้วย

โดยมีหลักการสำคัญ คือ การกำกับและดูแลอาคารสถานที่ให้สอดคล้องและสมดุลตามพันธกิจขององค์กรนั้น โดยมีวัตถุประสงค์ระยะสั้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มมูลค่าในการใช้อาคารสถานที่ และมีวัตถุประสงค์ระยะยาวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สมรรถภาพ และคุณภาพของอาคารสถานที่ที่ตอบสนองการดำเนินงานขององค์กรตามจุดมุ่งหมายเชิงกลยุทธ์

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาลักษณะทางกายภาพ วิธีการบริหารและการจัดการสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด รวมทั้งความเหมาะสมของอาคารและพื้นที่ภายในบริเวณสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการ และนำแนวคิดการปฏิสัมพันธ์ของคน งานและอาคารมาใช้ในการพิจารณา และบริหารจัดการอาคารของสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดให้เกิดประสิทธิภาพ

2.5.4 แนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพด้านอาคารสถานที่

ระบบบริหารจัดการทรัพยากร เสรีชัย ชาติพานิช (2544) ได้กล่าวว่า อาคารสถานที่ไม่ได้หมายความว่าถึงในแง่กายภาพที่เป็นพื้นที่อาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงสิ่งที่สนับสนุนก่อให้เกิดผลงาน ผลผลิต และรายได้ การใช้อาคารสถานที่จะต้องมีความเข้าใจถึงองค์ประกอบด้านกายภาพ ลักษณะเฉพาะ และข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อที่จะสามารถใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ โดยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

1) ลักษณะเฉพาะของอาคาร มีผลต่อการใช้และการดูแลรักษา ดังนี้

- (1) มีอายุยาวนาน
- (2) เป็นการลงทุนขนาดใหญ่ มีค่าใช้จ่ายสูง
- (3) ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้
- (4) ทрудโทรมลงตลอดเวลาและไม่สามารถดูแลตัวเองได้
- (5) ล้าสมัยลงตลอดเวลา
- (6) ยากต่อการเปลี่ยนแปลง

การทำความเข้าใจลักษณะเฉพาะเหล่านี้ ทำให้เจ้าของอาคารตระหนักถึงการมี การใช้ การดูแลรักษา ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นและจะต้องหาวิธีจัดการอย่างเหมาะสม

2) องค์ประกอบทางด้านกายภาพของอาคาร (building components) สามารถแบ่ง ออกเป็น 4 ส่วน ตามอายุทางกายภาพและลักษณะการใช้งาน

(1) เปลือก หรือผิวอาคาร (building shell) เช่น ผิวผนังอาคาร ช่องเปิด โครงสร้าง อาคาร หลังคา เป็นต้น มีอายุทางกายภาพมากที่สุด ตั้งแต่ 30 ปี จนถึงอาจจะมากกว่า 100 ปี ขึ้นอยู่กับคุณภาพการก่อสร้าง วัสดุก่อสร้างและการใช้งาน

(2) ระบบประกอบอาคาร (building services) โดยทั่วไปประกอบด้วย ระบบ ไฟฟ้ากำลัง ระบบปรับอากาศ ระบบสุขาภิบาล บิมน้ำ บำบัดน้ำเสีย ป้องกันอัคคีภัย และลิฟต์ โดย ปกติแล้วมีอายุการใช้งานในช่วง 5 – 15 ปี

(3) ผนังภายในอาคาร (fitting – out elements) เช่น ผนังระหว่างห้อง แผงกั้น กระจกใสทำงาน ประตู ฝ้าเพดาน วัสดุตกแต่งผิวพื้น เป็นต้น โดยทั่วไปมีอายุทางกายภาพ ประมาณ 5 - 10 ปี

(4) ครุภัณฑ์และอุปกรณ์สำนักงาน (office furnishings/ fixtures/ assets) ได้แก่ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ และเครื่องใช้ภายในอาคาร โดยทั่วไปมีอายุการใช้งานประมาณ 3 – 10 ปี

ในแต่ละองค์ประกอบจะมีอายุการใช้งานทางกายภาพแตกต่างกัน ซึ่งดูแลอาคาร จะต้องมีการควบคุมตรวจสอบอยู่เสมอเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งทางด้านสภาพ ทрудโทรม ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการใช้งาน ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ใช้งาน และ ปัญหาค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาอาคาร

3) อายุอาคาร เริ่มนับตั้งแต่อาคารก่อสร้างเสร็จ มีการเข้าใช้งาน ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จนอาคารเลิกใช้งาน หรือไม่สามารถใช้งานได้ ซึ่งอายุอาคารมี 4 ประเภท ได้แก่

(1) อายุทางกายภาพ (physical life) เป็นช่วงระยะเวลาที่อาคารสามารถใช้งานได้ และมีความปลอดภัยต่อการใช้งานเป็นเกณฑ์ อายุทางกายภาพของอาคารมีตั้งแต่ 50 – 100 ปี ขึ้นอยู่กับคุณภาพการก่อสร้างเป็นหลัก พิจารณาได้จากความแข็งแรงคงทนถาวรของโครงสร้างอาคารและวัสดุอุปกรณ์ทางกายภาพ

(2) อายุทางเศรษฐกิจ (economic life) เป็นช่วงระยะเวลาที่อาคารสามารถให้ผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนที่วัดได้ด้วยผลทางการเงินแก่องค์กรในช่วงที่ใช้อาคารนั้น ทั้งจากรายรับ รายจ่าย การลงทุน และผลตอบแทน

(3) อายุทางประโยชน์ใช้สอย (functional life) เป็นช่วงระยะเวลาที่อาคารสามารถตอบสนองการใช้งานขององค์กรหรือผู้ใช้อาคารได้ โดยพิจารณาจากความสามารถและประสิทธิภาพของอาคาร พื้นที่อาคาร และระบบประกอบอาคารที่สามารถตอบสนองต่อการใช้งานขององค์กรหรือผู้ใช้อาคาร อายุอาคารทางประโยชน์ใช้สอยมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการวางแผนบำรุงรักษา ซ่อมแซม ปรับเปลี่ยน และดัดแปลงอาคาร พื้นที่อาคาร และระบบประกอบอาคาร

(4) อายุทางเทคโนโลยี (technological life) เป็นระยะเวลาที่ระบบประกอบอาคารมีเทคโนโลยีตอบสนอง และทันสมัยตามความต้องการของเจ้าของหรือผู้ใช้อาคาร

การพิจารณาอายุอาคาร ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่ออายุอาคารได้อย่างชัดเจน และสามารถคาดการณ์ระยะเวลาในการใช้งานในอาคารนั้น ๆ ตลอดจนการประเมินอายุอาคาร อายุการใช้งานที่สามารถใช้งานหรือสร้างประโยชน์จะเปลี่ยนแปลงไปตามการวางแผนบำรุงรักษา ซ่อมแซม ปรับเปลี่ยน และดัดแปลงอาคาร พื้นที่อาคารและระบบประกอบอาคาร ซึ่งถ้าที่การบำรุงรักษาที่ดี อายุอาคารที่สามารถใช้งานหรือสร้างประโยชน์ ก็จะทำกับ อายุทางกายภาพของอาคารที่ควรจะเป็น

4) ความเสื่อมของอาคาร (obsolescence) หมายถึง ลักษณะของอาคารที่ไม่ตอบสนองต่อการใช้ประโยชน์ ส่งผลด้านลบทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น การชำรุดเสียหายของวัสดุผิวอาคาร ซึ่งสามารถมองเห็นได้ เป็นต้น และนามธรรม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้อาคารมีมูลค่าลดลง เป็นต้น ต่อผู้ใช้งานอาคาร องค์กร และเจ้าของอาคาร เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อาคารต้องเลิกใช้งานก่อนอายุทางกายภาพและมูลค่าลดลง

ความเสื่อมของอาคารสามารถป้องกันและหลีกเลี่ยงได้ โดยการวางแผนปรับปรุงอาคารเป็นระยะอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องเป็นแผนที่มีความสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร ลักษณะของผู้ใช้ และการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

การดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ (เสรีชัย โชติพานิช: 2544) ประกอบด้วย

1) การเปลี่ยนแปลงของตลาดธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ มีการสร้างอาคารใหม่น้อยลง โดยมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่จะสร้างอาคารใหม่ มาเป็นการใช้สอยอาคารหรือพื้นที่ที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร ทั้งจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ถดถอย การแข่งขันอย่างรุนแรงตามกระแสโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และคอมพิวเตอร์ ผลักดันให้องค์กรทุกประเภทต้องมีการปรับโครงสร้างเพื่อสนองการเปลี่ยนแปลง มีการลดขนาดองค์กร มีการจ้างงานที่เป็นลักษณะล่วงเวลามากขึ้น และการทำงานนอกอาคาร เป็นต้น

3) การเปลี่ยนแปลงของลักษณะอาคารสถานที่ ปัจจุบันมีการนำวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทั้งเพื่อใช้งานอาคารเองและการทำงานขององค์กร เพื่อให้เกิดความทันสมัย สะดวก รวดเร็ว และมีความสามารถในการแข่งขันได้สูง

4) การเปลี่ยนแปลงข้อกำหนด และกฎหมายควบคุมอาคาร เนื่องจากความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ใช้อาคาร ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การอนุรักษ์ การประหยัดพลังงาน สิ่งแวดล้อมและข้อกำหนดต่าง ๆ ในเรื่องขนาดและรูปแบบอาคาร แม้กระทั่งอาคารเก่าก็จะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้อยู่ภายใต้ข้อกำหนดดังกล่าว

5) การเปลี่ยนแปลงการใช้และการดูแลรักษาอาคารสถานที่ เนื่องจากผลของการพัฒนาด้านเทคโนโลยีอาคาร การเปลี่ยนแปลงในข้อที่กล่าวมา เกิดความต้องการของผู้ใช้อาคาร และความห่วงใยในชีวิตและสุขภาพของผู้ใช้อาคารสูงขึ้น การเพิ่มระดับมาตรฐานควบคุมคุณภาพชีวิตและอีกหลายปัจจัย ซึ่งแต่เดิมมุ่งเน้นให้อาคารเป็นศูนย์กลาง เพื่อดูแลรักษาให้มีสภาพดีเท่านั้น

ปัจจัยเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การคำนึงเพียงแค่ลักษณะกายภาพ ให้มีสภาพดี จึงไม่เพียงพออีกต่อไป จากปัจจัยที่กล่าวมา บวกกับปัญหาที่เกิดจากอายุอาคารและความเสื่อมของอาคาร หากไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับสถานการณ์หรือหนึ่งเฉย ก็จะมีผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ ดังนั้นอาคารสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดควรมีการปรับปรุงอาคารเมื่ออาคารเกิดการเสื่อมหรือหมดอายุการใช้งานลง

2.6 งานวิจัยและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

วิพรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ (อ้างใน มุกดา สนวนสุวรรณ และคณะ, 2547, น. 10 – 11) ได้ศึกษาวิจัยประเมินผลกระทบทางสุขภาพและสังคมของนโยบายการควบคุมสุนัขจรจัด และโรคพิษสุนัขบ้าในเขตกรุงเทพมหานคร ได้สรุปว่า นับตั้งแต่กรุงเทพมหานครได้เปลี่ยนเป็นการปกครองรูปแบบพิเศษในปี พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา การดำเนินการเพื่อจัดการกับปัญหาสุนัขจรจัดและโรคพิษสุนัขบ้า มีการรณรงค์เป็นระยะ ๆ ไม่ต่อเนื่อง มีลักษณะทำงานเปลี่ยนไปตามผู้บริหารระดับสูง และผลการศึกษาพบว่า ในระยะแรกของแผนนโยบาย จะเน้นลดปริมาณสุนัข โดยการฆ่าสุนัขที่จับได้ในที่สาธารณะ โดยจะนำสุนัขจรจัดที่จับได้มาขังไว้ 3 วัน หากครบกำหนด ไม่มีผู้ใดมาแสดงความเป็นเจ้าของหรือติดต่อรับไปเลี้ยง สุนัขจะถูกกำจัด ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการขยายเวลากักขังก่อนนำไปฆ่าเป็นเวลา 5 วัน และในปี พ.ศ. 2535 นี้ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้คือ การให้สุนัขทุกตัวได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และให้มีการทำเครื่องหมายให้กับสุนัขที่ได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว รวมถึงประชาชนต้องรายงานให้เจ้าพนักงานทราบ ในกรณีที่สัตว์ หรือสุนัข ถูกสัตว์อื่นที่สงสัยว่ามีโรคพิษสุนัขบ้ากัดภายใน 24 ชั่วโมง และต้องสังเกตเฝ้าติดตามอาการเป็นเวลา 6 เดือน และห้ามจำหน่ายจ่ายโอน สัตว์หรือสุนัขดังกล่าว ซึ่งกรุงเทพมหานครก็ได้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 กรุงเทพมหานครได้เปลี่ยนแผนนโยบายในการทำลายสุนัขจรจัด โดยได้ยกเลิกการทำลายสุนัขจรจัด และมาใช้แผนนโยบายในการควบคุมปริมาณ โดยการฆ่าตัดทำหมัน ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้กับสุนัขจรจัด และนำไปปล่อยกลับที่เดิม

กองสัตวแพทย์สาธารณสุข (2548 อ้างใน มุกดา สนวนสุวรรณ และคณะ, 2547, น. 12) ปัจจุบันนโยบายด้านสุนัขจรจัดของกรุงเทพมหานครมุ่งเน้นการทำหมัน และฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแล้วปล่อยกลับสถานที่เดิม โดยงดเว้นการทำลายสุนัขจรจัดอย่างเด็ดขาด สำหรับสุนัขจรจัดบางส่วนที่สร้างปัญหาให้กับประชาชน เช่น การไล่กัด ทำร้าย กัดทำลายทรัพย์สิน กัดขวางการจราจร เป็นต้น กรุงเทพมหานครมีนโยบายนำสุนัขที่สร้างปัญหาในพื้นที่สาธารณะเหล่านี้ไปเลี้ยงดูไว้ที่ศูนย์ควบคุมประชากรสุนัข (ประเวศ) ซึ่งสามารถรองรับสุนัขได้ 1,200 ตัว สุนัขเหล่านี้จะได้รับการดูแลสุขภาพและพัฒนานิสัยให้สามารถอยู่ร่วมกับคนได้ เพื่อหาผู้รับไปอุปการะต่อไป แต่เนื่องจากปัจจุบันศูนย์ควบคุมประชากรสุนัข (ประเวศ) มีสภาพแออัดเพิ่มขึ้น โดยมีสุนัขประมาณ 1,500 ตัว กรุงเทพมหานครจึงมีนโยบายจัดหาที่เลี้ยงสุนัขเพิ่มเติม โดยก่อตั้ง บ้านกึ่งวิถีขึ้นบนพื้นที่ 180 ไร่ ตำบลโคกหม้อ อำเภอทพทัน จังหวัดอุทัยธานี โดยมีเป้าหมายในการเลี้ยงดู

สุนัขจากกรุงเทพมหานคร จำนวน 8,000 ตัว พร้อมกับมีกิจกรรมเพิ่มคุณค่าให้กับสุนัขโดยการฝึกสอนเพื่อเป็นการเร่งให้ประชาชนสนใจรับไปอุปการะเพิ่มขึ้น ในเดือน กันยายน 2547 บ้านกึ่งวิถีได้ก่อสร้างอาคารเสร็จแล้ว 1 หลัง สามารถรองรับสุนัขได้ 1,000 ตัว

จินดา เสกสรรค์วิริยะ (2545, น. 53) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการแก้ไขปัญหามันสุนัขจรจัดและโรคพิษสุนัขบ้าในกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการแก้ไขปัญหามันสุนัขจรจัดและโรคพิษสุนัขบ้า มี 5 ประการ ดังนี้

1) ปัจจัยทางด้านความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งการมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนำไปปฏิบัติที่ชัดเจน จะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจว่าอะไรคือเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ผู้กำหนดนโยบายต้องการ เมื่อผู้ปฏิบัติเข้าใจว่าอะไรคือความต้องการดังนั้นก็ทำให้ง่ายต่อผู้บริหารที่จะกำหนดภารกิจที่ชัดเจน สามารถมอบหมายงาน และกำหนดว่าใครรับผิดชอบงานของแต่ละฝ่ายให้สัมพันธ์กันได้

2) ปัจจัยด้านผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาขาดการติดตาม กำกับดูแลงานหรือกิจกรรมไม่สม่ำเสมอ อาจทำให้โครงการไม่สำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และอาจบิดเบือนจากที่ควรจะเป็น

3) ปัจจัยด้านความร่วมมือของประชาชน หากได้รับความร่วมมือจากประชาชน หรือผู้นำท้องถิ่น นักกฎหมาย ร่วมกันผลักดันให้รัฐบาลออกกฎหมายควบคุมการเลี้ยงสุนัขตามบ้าน และฟาร์มเพาะเลี้ยงสุนัข ก็จะทำให้เกิดผลดีต่อโครงการในการแก้ไขปัญหามันสุนัข

4) ปัจจัยด้านบุคคล พบว่าโครงการยังไม่มีความพร้อมทางด้านเจ้าหน้าที่ การขาดเจ้าหน้าที่จับสุนัข และสัตวแพทย์ ขาดสถานที่ขังสุนัขชั่วคราว และขาดยานพาหนะในการปฏิบัติงาน

5) ปัจจัยด้านงบประมาณ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะหากขาดปัจจัยด้านงบประมาณก็ไม่สามารถทำหมันสุนัขจรจัดได้ เนื่องจากการทำหมันสุนัขจรจัดมีค่าใช้จ่ายหลายอย่าง เช่น ค่าจ้างสัตวแพทย์ ค่าน้ำมันรถ ค่าอาหารสุนัข ค่ายา เป็นต้น

มุกดา สอนสุวรรณ และคณะ (2547) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการด้านการสงเคราะห์สุนัขจรจัดของภาครัฐและภาคเอกชน โดยได้ศึกษาสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดจำนวน 3 แห่ง คือ ศูนย์ควบคุมประชากรสุนัข (ประเวศ) มูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการ (ในความอุปถัมภ์ของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน) และ มูลนิธิเพื่อการรักษาสุนัขจรจัด โดยสรุปได้ดังนี้

1) ศูนย์ควบคุมประชากรสุนัข (ประเวศ)

มุ่งเน้นการทำงานเพื่อประชาชน ในการรับสุนัขจรจัดที่ก่อเหตุรำคาญแก่ประชาชน เช่น การไล่กัดคน การเห่าหอนเสียงดังรบกวน การกัดกันในที่ต่าง ๆ การไปวิ่งกีดขวางการจราจรอันอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุ

ข้อดี คือ สามารถลดจำนวนสุนัขจรจัดที่ก่อเหตุรำคาญให้กับประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ โดยนำมาเลี้ยงไว้และฝึกนิสัยใหม่ให้กับสุนัขจรจัด ซึ่งสุนัขจรจัดที่ได้รับการฝึกแล้วนี้ ประชาชนสามารถขอนำไปเลี้ยงดูได้ และข้อดีอีกประการหนึ่งคือ การมุ่งเน้น การลดปริมาณสุนัขโดยการทำหมันให้แก่สุนัข การฉีดวัคซีนให้แก่สุนัขจรจัด ทำให้ประชาชนห่างไกลจากการติดโรคพิษสุนัขบ้าจากสุนัขจรจัด

ในด้านการปฏิบัติงานของคณงานผู้ดูแลคอกสุนัข มีความรับผิดชอบในการทำหน้าที่ดี และทำงานมีระเบียบวินัย มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน และได้รับการเอาใจใส่ที่ดีจากหน่วยงาน ได้รับสวัสดิการพอเพียง และมีวัสดุอุปกรณ์พอเพียงต่อการใช้งาน

ในด้านการจัดการดูแลสุนัข สุนัขได้อยู่อาศัยในกรงที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก มีบริเวณภายในคอกให้สุนัขวิ่ง ด้านอาหารส่วนใหญ่จะเป็นอาหารเม็ดสำเร็จรูป ด้านการรักษาพยาบาล มีสัตวแพทย์ดูแลให้การรักษาทุกวันราชการ และในช่วงนอกเวลาราชการหรือวันหยุดจะเป็นการดูแลโดยความรับผิดชอบของคณงานที่ดูแลแต่ละคอก

2) มูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการ (ในความอุปถัมภ์ของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน)

มุ่งเน้นทำงานเพื่อสุนัขจรจัดที่พิการและเจ็บป่วย หรือประสบอุบัติเหตุ รวมถึงสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการเพิ่มขึ้นของจำนวนสุนัขจรจัด โดยการทำให้หมัน และฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ข้อดี ทำงานเพื่อช่วยเหลือสุนัขพิการ สุนัขเหล่านี้ จะได้รับการดูแลจากทางมูลนิธิฯ โดยมีคอกอยู่อาศัย มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ทำให้มีผู้มาบริจาคเงิน และอาหารให้สุนัขกิน ลักษณะที่ดีอีกประการหนึ่งคือ การทำงานของคณงานในมูลนิธิฯ จะทำงานด้วยความเอื้ออาทรต่อสุนัข

ข้อเสีย การมีสถานที่คับแคบเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณสุนัขพิการที่อยู่ในความดูแลทางมูลนิธิฯ ยังไม่มีสัตวแพทย์ประจำ การขาดแคลนอาหารสุนัข ยา และเวชภัณฑ์ที่จำเป็น

3) มูลนิธิเพื่อการรักษาสุนัขจรจัด

ทำงานเพื่อสุนัขจรจัดที่เจ็บป่วย หรือประสบอุบัติเหตุ รวมถึงสนับสนุนการแก้ไขปัญหาคอกสุนัขเพิ่มขึ้นของจำนวนสุนัขจรจัด โดยการทำให้หมัน และฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ข้อดี ได้ทำการดูแลช่วยเหลือสุนัขจรจัดโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และในบางกรณีทางมูลนิธิได้รับสุนัขจรจัดไว้ดูแลภายในอาคาร เพื่อการรักษา โดยสามารถรับสุนัขจรจัดได้จำนวน 350 ตัว ในด้านอาหารมีการให้อาหารที่เหมาะสมต่อสุนัข เพราะเนื่องจากที่ประธานมูลนิธิเป็นสัตวแพทย์ จึงมีความรู้การจัดการด้านสุขภาพ

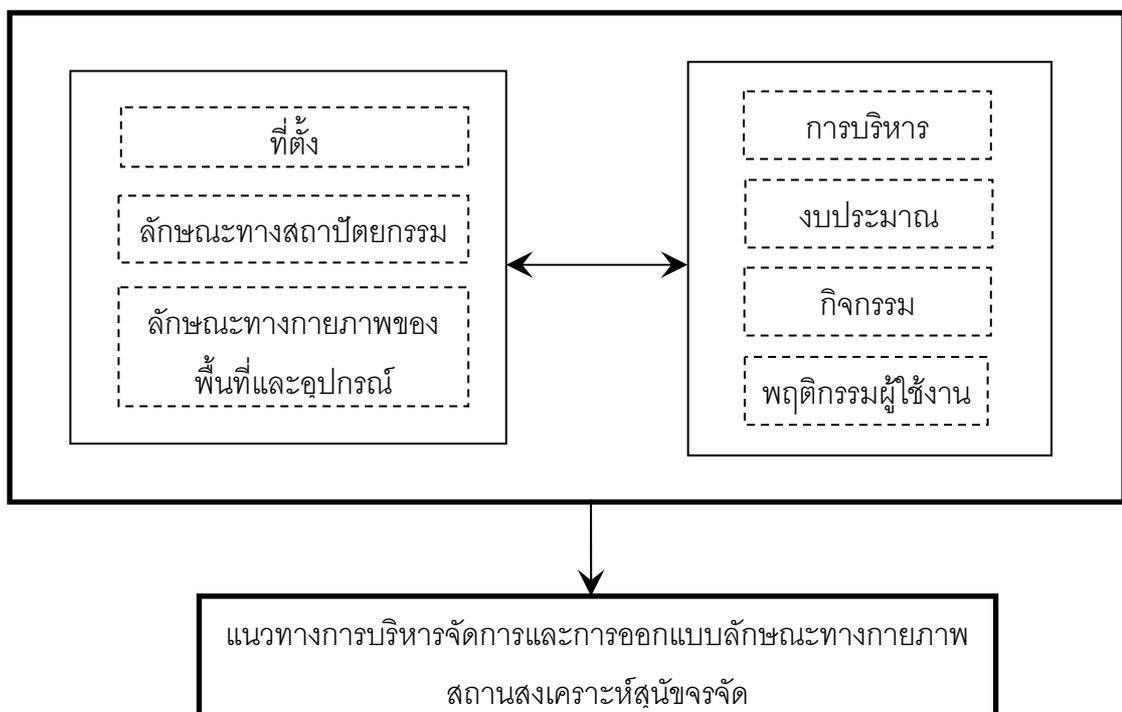
ข้อเสีย อาคารสถานที่ยังคับแคบ ไม่เพียงพอต่อสุนัขจรจัด เนื่องจากมูลนิธิมีการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและจำนวนมาก ทำให้ใช้งบประมาณในการปฏิบัติงานมากขึ้น จึงมีรายรับที่ติดลบอยู่นับล้านบาท ปัญหาขาดแคลนอาหารสุนัข และเวชภัณฑ์ในการรักษาสุนัข ซึ่งทางมูลนิธิ มีความจำเป็นและความต้องการจำนวนมาก

วิทยาลัยเทคนิคการสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้จัดโครงการหาบ้านใหม่ให้สุนัขจรจัดขึ้น จากโครงการหาบ้านใหม่ให้สุนัขจรจัด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้เปิดอบรมการฝึกสุนัขขั้นพื้นฐาน พร้อมชมการสาธิตการฝึกสุนัขจรจัดให้ฟังคำสั่งขั้นพื้นฐาน ซึ่งการฝึกเสียค่าใช้จ่าย 299 บาทต่อคน และฟรีสำหรับผู้อุปการะหรือจ้อง และพร้อมรับสุนัขจากโครงการหาบ้านใหม่ให้สุนัขจรจัดไปเลี้ยง ผู้ผ่านการอบรมจะได้รับประกาศนียบัตรการฝึกสุนัข รองศาสตราจารย์ ชัยวัฒน์ ชัยกุล ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหารในฐานะประธานคณะกรรมการโครงการควบคุมสุนัขจรจัดของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้กล่าวว่า มหาวิทยาลัยฯ ได้จัดทำโครงการควบคุมสุนัขจรจัดมาเมื่อปี 2542 โดยมีวัตถุประสงค์แรกเริ่มคือการนำสุนัขจรจัดตามคณะ สำนัก สถาบันและที่อาศัยในพื้นที่ส่วนกลางของมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะดู ก้าวร้าว ทำร้ายคน มากักกันไว้ในคอนโดสุนัขและพัฒนาขึ้นเป็นโรงเลี้ยงสุนัขในปัจจุบัน ในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยที่อยู่ทางด้านหลังของวิทยาลัยเทคนิคการสัตวแพทย์ มีพื้นที่ประมาณ 2 ไร่ ประกอบด้วยโรงเรือนชั้นเดียว แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ คอกเลี้ยงสุนัข มี 11 คอก แต่ละคอกจะเลี้ยงสุนัขได้ประมาณ 10 – 15 ตัวขึ้นอยู่กับขนาดตัวของสุนัข แต่ไม่ควรเกิน 120 ตัว จะได้ไม่แออัดจนเกินไป ซึ่งจะเกิดผลเสียที่ตามมาคือ สุนัขกัดกัน เกิดบาดแผล ต้องทำการรักษา ห้องเก็บอาหารสุนัข ซึ่งในปัจจุบันได้เลี้ยงสุนัขด้วยอาหารเม็ด เพื่อป้องกันการท้องเสีย ภาวะลำไส้อักเสบ การติดเชื้อที่ทำให้สุนัขเสียชีวิต โดยการเลี้ยงดู ค่าทำวัคซีน ค่ารักษาพยาบาล สูงเพิ่มขึ้นจากเดิมหลายเท่าตัว มหาวิทยาลัยฯ จึงได้มอบหมายให้วิทยาลัยเทคนิคการสัตวแพทย์ดำเนินโครงการหาบ้านใหม่ให้สุนัขจรจัดของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยนำสุนัขที่มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ อายุระหว่าง 6 เดือน ถึง 5 ปี นำมาให้ชนิดที่สนใจทำการฝึก ให้สุนัขเชื่อฟังคำสั่งเบื้องต้น (ขีด นั่ง หมอบ คอย) หวังผลให้สุนัขลดความดุ ก้าวร้าว และมีระเบียบวินัยมากขึ้น ทั้งการอยู่ในที่สาธารณะและการขับถ่าย เพื่อเป็น

การชี้ให้ประชาชนได้ตระหนักถึงผลของการสร้างวินัยให้แก่สุนัข ไม่ว่าจะเป็สุนัขพันธุ์ต่างประเทศ พันธุ์ไทย หรือพันธุ์ทาง (ลูกผสม) ก็มีระเบียบวินัยได้เท่าเทียมกัน หวังผลให้คนไทยหยุดทิ้งสุนัขให้ กลายเป็นสุนัขจรจัด(ข่าวประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น นำมาสู่กรอบความคิดเชิงทฤษฎีและกรอบความ การวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 2.4
กรอบความคิดเชิงทฤษฎี

ตารางที่ 2.5
กรอบความคิดการวิจัย

